

EMBERI ERŐFORRÁSOK MINISZTERIUMA

53 213 02 Fővilágosító

Komplex szakmai vizsga

Szóbeli vizsgatevékenység

A vizsgafeladat megnevezése: Összetett szakmai helyzet szóbeli kifejtése, megoldása

A vizsgafeladat időtartama: 45 perc (felkészülési idő 30 perc, válaszadási idő 15 perc)

A vizsgafeladat értékelési súlyaránya: 50%

A 315/2013. (VIII. 28.) Korm. rendelet 3. § (2) bekezdésében foglaltak alapján a szakmai vizsga szóbeli tételét a 000025/2017 – 5520 számon kiadom.

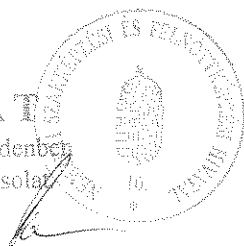
Jóváhagyta:

Beáta
Borosán Beáta
főosztályvezető-helyettes

MÁSOLAT

Az eredeti okirattal mindenben megegyező hiteles másolat

2017

NEMZETI SZAKKÉPZÉSI ÉS FELNŐTTKÉPZÉSI HIVATAL

Érvényes: 2017. 03. 24-től

Szakképesítés-ráépülés: 53 213 02 Fővilágosító

Szóbeli vizsgatevékenység

A vizsgafeladat megnevezése: Összetett szakmai helyzet szóbeli kifejtése, megoldása

A vizsgafeladat ismertetése: A szóbeli vizsgatevékenység központilag összeállított vizsgakérdései a 4. Szakmai követelmények fejezetben szereplő szakmai követelmény-modulok témaköreinek mindegyikét tartalmazzák.

A tételhez használható segédeszközöket a vizsgaszervező biztosítja.

A feladatsor első részében található 1-24-ig számozott vizsgakérdéseket ki kell nyomtatni, majd a lapokat pontosan kettévágni. Ezek lesznek a húzótételek.

A második részben található a tanári példány, mely az értékelést segíti.

A tételsor a 27/2016. (IX. 16.) EMMI rendeletben foglalt szakképesítés szakmai és vizsgakövetelménye alapján készült.

- 1. Városoktól távoli tanyavilágban forgat, ezért dízel-aggregátor adja a lámpapark megkívánta áramot. Mire ügyelve, hogyan kell telepítenie egy dízel-áramfejlesztőt? Filmforgatáskor játszó (be-be és ki-kikapcsolt) lámpák végső feszültségmentesítésekor milyen problémák jelentkezhetnek akkor, ha az elérhető-működő elektromos hálózat éppen csak elbírja/elbírta a túlterhelést?**

A tételhez használható segédeszköz: nincs

- 2. Egymástól sokban eltérő látásmódú filmoperatőrök teremtették meg a *Szerelmem, Hirosima* című fekete-fehér játékfilm vizualitását. Sacha Vierny operatőr Neversben fotografált, Michio Takahashi pedig Hirosimában. Resnais alkotásának cselekménybarát képi világa egységes a fények, árnyékok, tónusátmenetek – a teljes látvány – kompozícióit tekintve is. Fővilágosítóként mit gondol Ön, miért van, lehet ez így, hogyan érhettek el ilyen hatást?
Az idézett mű néhány jelenete alapján értelmezze, minősítse a fényeket is diszponáló képalkotók teljesítményének milyenségét, mind a franciáét, mind a japánét!**

A tételhez használható segédeszköz:

– *A Szerelmem, Hirosima* (Alain Resnais, 1959) című játékfilm DVD-n.

- 3. Kollégáinak jelenlétében azt mondja Önnek közvetlen vezetője, az operatőr, hogy nincs megelégedve fővilágosítói teljesítményével. Súlyos kudarcnak éli meg ezt a közlést, mert főnöke elmarasztalása igazságtalan. Hogyan reagálhat ilyenkor? Képesnek érzi-e önmagát arra, hogy kollégái előtt érdemben, eredményesen védje meg igazát? Ha igen, milyen módon, és várhatóan milyen hatásfokkal? Milyenek a televíziós, valamint a filmes szakmában működő alá- és fölérendeltségi viszonyok? Helyezze el a vezetők és beosztottak hierarchiájában saját szakterületét, feladatkörét, és minősítse önnön státuszát!**

A tételhez használható segédeszköz: nincs

- 4. Mik a tartalomhangsúlyozó esztétikai jellemzői az Illés György nevével fémjelzett, ún. magyar operatőri iskolának? Említse meg néhány filmoperatőr nevét, akik ennek hazai képviselői, valamint azokéit is, akik külföldre távoztak, ott dolgoztak, fotografálnak az Illés-féle dramaturgikus képkomponálás szellemében! Elemezze, értelmezze a *Budapesti tavasz* című játékfilm Egyetem téri jelenetének fővilágosítói megoldását, valamint ezt a képsort: légiriadó van, harangoznak, óvóhely felé rohannak menekülő lakók egy függőfolyosón és a lépcsőházban!**

A tételhez használható segédeszköz:

- A *Budapesti tavasz* (Máriássy Félix, 1955) című játékfilm DVD-n.

- 5. Forgatókönyvet készítenek, melynek témája egy tévéfilm forgatására készülő alkotó stábmunkával járó problémái. A forgatókönyv fővilágosítója több jelenetében is összeütközésbe kerül a beosztott világosítóival, feszültté téve ezzel a forgatókönyv szerinti forgatás légkörét. Mi lehet a sorozatos, kemény viták oka? Szaktanácsára várva a rendező Önt kérdezi, aki fővilágosító. Mit javasol, milyen problémamegoldó magatartási módok kerüljenek bele az irodalmi forgatókönyvbe, illetve váljanak láthatóvá majd a mozgóképen?**

A tételhez használható segédeszköz: nincs

- 6. Irodakomplexumban, egymás mellett dobozszerűen sorakozó, körbe paravánzott szűk terekben, íróasztaluknál ülő hivatalnokokat kell majd meg- és bevilágítania Önnek úgy, hogy dehumanizálóan rideg, hűvösen csillogó, fémes-szürkés árnyalatok domináljanak (hajazva ezzel Jean Badal operatőr képsoraira). A rendező, játékfilmjének eme beállításával mintegy tisztelegni kíván Jacques Tati, egyben Badal János munkássága előtt. Ehhez az alkotó a *Playtime* (Szünet) című francia játékfilm színvilágának megteremtését kéri operatőrétől. Mit gondol, e javasolt színvilág dramaturgiáját érvényesítendő milyen instrukciókat kaphat Ön, milyen a bühne, és milyen megvilágítási, világosítói megoldásokat alkalmazna a várt vizuális hatás eléréseért?**

A tételhez használható segédeszköz:

- A *Playtime* (Jacques Tati, 1967) című játékfilm DVD-n.

7. **Egy vizsgafilmjén dolgozó hallgató Önnel, mint fővilágosítóval konzultál, s elmondja, hogy az egyik, fluoreszcens fényvilágú belső jelenetsorához a CC- 30 C meg a CC-50 C Kodak-szűrőt javasolták neki. A rendezői elképzelés és a forgatókönyv, jellemzően az adott felvételi helyszín ismeretében nem a vörös és a kék színt elnyelő filtereket ajánlja Ön, hanem a CC- 30 M vagy a CC- 50 M jelzésű színtkiegyenlítő szűrőt. Miért is a bíbort? Milyen színt nyelnek el ezek s mi az expozíciónövekedési rekeszszámuk? Mit jelent a fluoreszcens fényfluktuáció, illetve miként viszonyul az expozíciós idő a váltakozó elektromos áram Hz-számához? Miért többnyire zöldes-kék tónusúak a fluoreszcens megvilágításban leforgatott beállítások?**

A tételhez használható segédeszköz: nincs

8. **Szántóföldön, aratómunkások kollektív koreográfiájú, stilizált táncát látjuk a *Még kér a nép* című színes játékfilmben. Ezek alapján értelmezze a fővilágosítói munkát szabad térben, nappali, külső megvilágításban, különös tekintettel a kis- és nagytalok természetes nappali és derített fényeire, a jelmezek színére, valamint a színdramaturgia szempontjából!**

A tételhez használható segédeszköz:

- A *Még kér a nép* (Jancsó Miklós, 1972) című játékfilm DVD-n.

- 9. Egész estés film forgatásának kezdő napját megelőzően – konzultálva erről stábja tagjaival, így Önnel is – csapatépítő tréning első lépéseként filmklubszerű beszélgetést tervez a rendező. Szakképesítésének figyelembevételével milyen idevágó cselekményű nagyfilmet választana ki az egyetemes filmművészet történetéből? Melyik filmeket választaná a magyar filmtörténet alkotásaiból? Ön vezetheti a vetítést követő beszélgetést: hogyan érvényesítené fővilágosítói szempontjait a látottakkal kapcsolatban a stábszellem dinamizálása, egyben szűkebb szakterületének a mozgókép készítésekor végzett feladatai szem előtt tartásával?**

A tételhez használható segédeszköz: nincs

- 10. A neorealista olasz játékfilmek dokumentarista, puritánul egyszerű megvilágítása hatásosan érvényesül a műtermi, valamint az ún. külső-belső jelenetekben is. Milyen fényviszonyokat teremtve, hogyan világítaná be egy lakás szegényesen berendezett, méretes ebédlőjét, ahol a vacsorázó családtagok beszélgetnek egymással? Milyen lámpákat s egyéb világosítási eszközöket alkalmazna? Rajzolja le, hova helyezné el a fényforrásokat! Miért tenné oda azokat, ahova s miért úgy, ahogy? (Különös figyelmet fordítva a szűk szekond plánokra, valamint az arcokról készülő közeli felvételekre, annak érdekében, hogy a megidézett filmtörténeti korszak – keresetlenül is kifejező, vizuálisan meggyőző – megvilágítási viszonyai érvényesüljenek.)**

A fény-árnyék hatások és a térbeliség szempontjából értelmezze a *Róma nyílt város* című játékfilm néhány jelenetét!

A tételhez használható segédeszköz:

- A *Róma nyílt város* (Roberto Rossellini, 1945) című játékfilm DVD-n.

- 11. Debütáló tévérendező szakpszichológus vezette konfliktuskezelő tréningre hívja meg második hete (!) forgató stábja tagjait. Az Ön közvetlen vezetője tartózkodni akar a tréningen való aktív részvételtől. Fővilágosítóként – ha meggyőződése Önnek, hogy feszültségoldó lehet egy efféle foglalkozás –, milyen érvekkel próbálná meggyőzni operatőrét arra, hogy mégiscsak vegyen részt a tervezett gyakorlaton? Az ilyen típusú csoportos foglalkozásnak milyen munkameneti haszna lehet a filmkészítésben? Melyik fázisaiban, hogyan? A saját szakterületén milyen hasznot tapasztalhat?**

A tételhez használható segédeszköz: nincs

- 12. A mozgókép világában megjelent digitális technika beleszólt, illetve befolyásolta a fővilágosító munkáját is. Az Ön feladatainak mely fázisait érintette leginkább az analógról való átállás? Milyen módon?
Hogyan minősíti személyközi szakmai kommunikációjának, munkatársaival zajló kapcsolatának ezzel összefüggő – a jelenlegi korszerű technika okozta – módosulását?**

A tételhez használható segédeszköz: nincs

Szakképesítés-ráépülés: 53 213 02 Fővilágosító

Szóbeli vizsgatevékenység

A vizsgafeladat megnevezése: Összetett szakmai helyzet szóbeli kifejtése, megoldása

**13. Milyen a fémhalogén lámpák okozta hatás: a flicker-jelenség?
Hogyan lehet kiküszöbölni a flickert?**

A tételhez használható segédeszköz: nincs

Szakképesítés-ráépülés: 53 213 02 Fővilágosító

Szóbeli vizsgatevékenység

A vizsgafeladat megnevezése: Összetett szakmai helyzet szóbeli kifejtése, megoldása

14. A fényfajtákat hatásuk szerint nevezték el a mozgóképszakmában. Részletesen határozza meg ezeknek a tulajdonságait: főfény, derítőfény, gégen, kiegészítő fények, szórt fény!

A tételhez használható segédeszköz: nincs

15. Világítás szempontjából mi a különbség a több kamerás tévéfelvétel és az egy kamerás filmfelvétel között?

Tervezze meg mindkét világítást!

A tételhez használható segédeszköz: nincs

16. Az alábbi három játékfilmjelenetből válasszon ki egyet, és emlékezetéből részletesen reprodukálja annak az adott világítását!

***Szigorúan ellenőrzött vonatok* (Jiří Menzel, 1966):** Tapicska forgalmista az egyik éjjel unalmában telepecsételi Zdenke, a távírársz leány formás, meztelen fenekét.

***A keresztapa* (Francis Ford Coppola, 1972):** segítséget kér Vito „Don” Corleonétól egy koporsófaragó.

***Hair* (Miloš Forman, 1979):** Claude Bukowski vidékről érkezik meg egy nagyvárosba, ahol elegáns társaság partiján vesz részt, s tanúja lesz annak, amint George Berger botránykeltően táncol a gazdagon megterített, nagyon hosszú étkezőasztalon.

A tételhez használható segédeszköz: nincs

Szakképesítés-ráépülés: 53 213 02 Fővilágosító

Szóbeli vizsgatevékenység

A vizsgafeladat megnevezése: Összetett szakmai helyzet szóbeli kifejtése, megoldása

17. Külső jeleneteknél a napfény és az égbolt világossága az uralkodó fényviszony.

Mire kell ügyelni a derítésre használt lámpáknál?

A lámpá(ko)n kívül mivel, mikkkel lehet még deríteni?

A tételhez használható segédeszköz: nincs

Szakképesítés-ráépülés: 53 213 02 Fővilágosító

Szóbeli vizsgatevékenység

A vizsgafeladat megnevezése: Összetett szakmai helyzet szóbeli kifejtése, megoldása

18. Egyik kedvenc játékfilmjéből elemezzon két jelenetet a megvilágítás szempontjából!

A tételhez használható segédeszköz: nincs

Szakképesítés-ráépülés: 53 213 02 Fővilágosító

Szóbeli vizsgatevékenység

A vizsgafeladat megnevezése: Összetett szakmai helyzet szóbeli kifejtése, megoldása

19. Tervezze meg egy nagy térben zajló beatkoncert világítását! Ha több kamerával rögzítik a felvételt, akkor Önnek mire kell ügyelnie (különösen a főfény és az ellenfény vonatkozásában)?

A tételhez használható segédeszköz: nincs

Szakképesítés-ráépülés: 53 213 02 Fővilágosító

Szóbeli vizsgatevékenység

A vizsgafeladat megnevezése: Összetett szakmai helyzet szóbeli kifejtése, megoldása

20. Riport készül egy folyó partján. Nyári este van. Az áramló víz csillogását szeretnénk látni a szereplők mögött. Ennek érdekében hova kellene tennie a lámpákat?

A tételhez használható segédeszköz: nincs

- 21. Téglalap alapú iroda-díszletben játszódik egy jelenet, két mozgó szereplővel. A díszlet egyik fele nyitott, bal oldalán két ablak van és egy működő ajtó, közelükben kerek asztalnál plüss fotel. A felvételt három, egymástól arányos távolságban (nyitott oldalon) elhelyezett kamera rögzíti, az egyik gép jobbra, a másik balra áll a középsőtől. Tervezze meg a díszletnek a nappali és az éjszakai bevilágítását! Egyetlen „gombnyomásra” történjék meg a fényváltás!**

A tételhez használható segédeszköz: nincs

- 22. Tervezzen meg egy-egy jelenetet a direkt és az indirekt világításra! Mikor, melyiket használjuk? Rajzolja le, hogyan képzelel el ezt!**

A tételhez használható segédeszköz:

- A4-es papír és írószer

Szakképesítés-ráépülés: 53 213 02 Fővilágosító

Szóbeli vizsgatevékenység

A vizsgafeladat megnevezése: Összetett szakmai helyzet szóbeli kifejtése, megoldása

23. Mire használják a kézilámpát? Határozza meg a következő világítási szakkifejezéseket: sziluett, szórt fény, főfény!

A tételhez használható segédeszköz: nincs

Szakképesítés-ráépülés: 53 213 02 Fővilágosító

Szóbeli vizsgatevékenység

A vizsgafeladat megnevezése: Összetett szakmai helyzet szóbeli kifejtése, megoldása

24. Két világtalannal beszélget egy riporter a stúdióban. Azt kéri a rendező Öntől, hogy harminc másodpercig érzékeltesse a nézőkkel: a riportalányok nem látnak. Indokolt lehet-e csak ellenfény (gégen) lámpákkal világítani az első harminc másodpercben?

Tervezze meg az elvárt világítást!

A tételhez használható segédeszköz: nincs

AZ ÉRTÉKELÉS SZEMPONTJAI

Tanári példány

- 1. Városoktól távoli tanyavilágban forgat, ezért dízel-aggregátor adja a lámpapark megkívánta áramot. Mire ügyelve, hogyan kell telepítenie egy dízel-áramfejlesztőt? Filmforgatáskor játszó (be-be és ki-kikapcsolt) lámpák végső feszültségmentesítésekor milyen problémák jelentkezhetnek akkor, ha az elérhető-működő elektromos hálózat éppen csak elbírja/elbírt a túlterhelést?**

A tételhez használható segédeszköz: nincs

Kulcsszavak, fogalmak:

- hálózaton kívüli áramforrások a televíziós és a filmes világításban
- a dízel-áramfejlesztő tulajdonságai
- lámpatípusoktól függő kísérőjelenségek be- és kikapcsolásukkor (pl. az induló és az üzemi áramfelvétel eltérései)
- elektromos túlterhelés mutatói, következményei és elkerülésük
- dízel-aggregátorok zavarforrásai, veszélyei; ezek elhárítása

2. Egymástól sokban eltérő látásmódú filmoperatőrök teremtették meg a *Szerelmem, Hirosima* című fekete-fehér játékfilm vizualitását. Sacha Vierny operatőr Neversben fotografált, Michio Takahashi pedig Hirosimában. Resnais alkotásának cselekménybarát képi világa egységes a fények, árnyékok, tónusátmenetek – a teljes látvány – kompozícióit tekintve is. Fővilágosítóként mit gondol Ön, miért van, lehet ez így, hogyan érhettek el ilyen hatást?

Az idézett mű néhány jelenete alapján értelmezze, minősítse a fényeket is diszponáló képalkotók teljesítményének milyenségét, mind a franciáét, mind a japánét!

A tételhez használható segédeszköz:

- *A Szerelmem, Hirosima* (Alain Resnais, 1959) című játékfilm DVD-n.

Kulcsszavak, fogalmak:

- a nouvelle vague (a francia újhullám)
- drámaiság kifejezése monokróm árnyalatokban
- kameramozgások, plánok, fényviszonyok mint kifejezőeszközök és alkalmazásuk az adott filmekben
- fény-árnyék hatás és dramaturgia, fényhangulat
- a mozgóképi nyelv egyetemessége

- 3. Kollégáinak jelenlétében azt mondja Önnek közvetlen vezetője, az operatőr, hogy nincs megelégedve fővilágosítói teljesítményével. Súlyos kudarcnak éli meg ezt a közlést, mert főnöke elmarasztalása igazságtalan. Hogyan reagálhat ilyenkor? Képesnek érzi-e önmagát arra, hogy kollégái előtt érdemben, eredményesen védje meg igazát? Ha igen, milyen módon, és várhatóan milyen hatásfokkal? Milyenek a televíziós, valamint a filmes szakmában működő alá- és fölérendeltségi viszonyok? Helyezze el a vezetők és beosztottak hierarchiájában saját szakterületét, feladatkörét, és minősítse önnön státuszát!**

A tételhez használható segédeszköz: nincs

Kulcsszavak, fogalmak:

- szerepkörök, alá-, fölé- és mellérendeltségi viszonyok a stábben
- a fővilágosító szerepköre, kapcsolódása a stáb munkacsoportjaihoz
- konfliktus és frusztráció
- vezetői elfogultság hátulütői
- interperszonális kapcsolatok
- én-funkciók, én-védő lelki folyamatok
- tények vs. vélemények
- meggyőzés, érvelés, hit

- 4. Mik a tartalomhangsúlyozó esztétikai jellemzői az Illés György nevével fémjelzett, ún. magyar operatóri iskolának? Említse meg néhány filmoperatőr nevét, akik ennek hazai képviselői, valamint azokéit is, akik külföldre távoztak, ott dolgoztak, fotografálnak az Illés-féle dramaturgikus képkomponálás szellemében!**
- Elemesse, értelmezze a *Budapesti tavasz* című játékfilm Egyetem téri jelenetének fővilágosítói megoldását, valamint ezt a képsort: légiriadó van, harangoznak, óvóhely felé rohannak menekülő lakók egy függőfolyosón és a lépcsőházban!**

A tételhez használható segédeszköz:

- A *Budapesti tavasz* (Máriássy Félix, 1955) című játékfilm DVD-n.

Kulcsszavak, fogalmak:

- világosítás külsőben és belsőben
- hangulatfokozó, jelentést adó világosítási megoldások
- gépmozgások, belső vágás
- képsíkok, plánfajták kifejezést szolgáló alkalmazása
- a magyar operatőrök (dramaturgiai szerepű) alkotótársak
- Badal János, Kovács László, Zsigmond Vilmos, Koltai Lajos, Kende János...

- 5. Forgatókönyvet készítenek, melynek témája egy tévéfilm forgatására készülő alkotó stábmunkával járó problémái. A forgatókönyv fővilágosítója több jelenetében is összeütközésbe kerül a beosztott világosítóival, feszültté téve ezzel a forgatókönyv szerinti forgatás légkörét. Mi lehet a sorozatos, kemény viták oka? Szaktanácsára várva a rendező Önt kérdezi, aki fővilágosító. Mit javasol, milyen problémamegoldó magatartási módok kerüljenek bele az irodalmi forgatókönyvbe, illetve váljanak láthatóvá majd a mozgóképen?**

A tételhez használható segédeszköz: nincs

Kulcsszavak, fogalmak:

- a stáb felépítése, alá-, fölé- és mellérendeltségi viszonyai
- a konfliktus természete
- jellegzetes válaszreakciók típusos konfliktusokra
- konfliktusfajták minősítése
- viselkedési stratégiák összeütközésekkor
- konfliktusos és frusztrációs gondforrások egymástól való különbségei, átfedések
- problémamegoldó reakciók esélyei
- szakkifejezések, szakzsargon érdemi kommunikálása

- 6. Irodakomplexumban, egymás mellett dobozszerűen sorakozó, körbe paravánzott szűk terekben, íróasztaluknál ülő hivatalnokokat kell majd meg- és bevilágítania Önnek úgy, hogy dehumanizálóan rideg, hűvösen csillogó, fém-szürkés árnyalatok domináljanak (hajazva ezzel Jean Badal operatőr képsoraira). A rendező, játékfilmjének eme beállításával mintegy tisztelegni kíván Jacques Tati, egyben Badal János munkássága előtt. Ehhez az alkotó a *Playtime* (Szünet) című francia játékfilm színvilágának megteremtését kéri operatőrétől. Mit gondol, e javasolt színvilág dramaturgiáját érvényesítendő milyen instrukciókat kaphat Ön, milyen a bühne, és milyen megvilágítási, világosítói megoldásokat alkalmazna a várt vizuális hatás eléréséért?**

A tételhez használható segédeszköz:

- A *Playtime* (Jacques Tati, 1967) című játékfilm DVD-n.

Kulcsszavak, fogalmak:

- tárgyak fényvisszaverő képessége
- a jelenet világosságterjedelme (a legsötétebb és a legvilágosabb képrészek fényerősségének aránya)
- a világítás alapvető fénytípusai: főfény, derítő és kiegészítő fények; ezek jellege és technológiai, valamint dramaturgiai szerepe
- a csillogás előállítása és buktatói
- képmódosító filmlaboratóriumi, valamint digitális eljárások

- 7. Egy vizsgafilmjén dolgozó hallgató Önnel, mint fővilágosítóval konzultál, s elmondja, hogy az egyik, fluoreszcens fényvilágú belső jelenetsorához a CC- 30 C meg a CC-50 C Kodak-szűrőt javasolták neki. A rendezői elképzelés és a forgatókönyv, jellemzően az adott felvételi helyszín ismeretében nem a vörös és a kék színt elnyelő filtereket ajánlja Ön, hanem a CC- 30 M vagy a CC- 50 M jelzésű színt kiegyenlítő szűrőt. Miért is a bíbort? Milyen színt nyelnek el ezek s mi az expozíciónövekedési rekeszszámuk? Mit jelent a fluoreszcens fényfluktuáció, illetve miként viszonyul az expozíciós idő a váltakozó elektromos áram Hz-számához? Miért többnyire zöldes-kék tónusúak a fluoreszcens megvilágításban leforgatott beállítások?**

A tételhez használható segédeszköz: nincs

Kulcsszavak, fogalmak:

- fluoreszcens fényfluktuáció
- fénymérés, színhőmérséklet-mérés
- visszavert és ráeső fényt mérő műszerek
- műtermen kívüli: külső-belső műfény
- Kodak CC (Color Compentasing) szűrők

- 8. Szántófüdön, aratómunkások kollektív koreográfiájú, stilizált táncát látjuk a *Még kér a nép* című színes játékfilmben. Ezek alapján értelmezze a fővilágosítói munkát szabad térben, nappali, külső megvilágításban, különös tekintettel a kis- és nagytalok természetes nappali és derített fényeire, a jelmezek színére, valamint a színdramaturgia szempontjából!**

A tételhez használható segédeszköz:

- A *Még kér a nép* (Jancsó Miklós, 1972) című játékfilm DVD-n.

Kulcsszavak, fogalmak:

- gépmozgások adta jelentéstöbblet
- tartalomértelmező plánok
- a jelenet világosságterjedelme (a legsötétebb és a legvilágosabb képrészek fényerősségének aránya)
- színtervezés és színdramaturgia
- külső jelenetek természetes fényben derítésekkel, árnyékolásokkal
- derítések, árnyékolások szerepe, megoldási módjaik

- 9. Egész estés film forgatásának kezdő napját megelőzően – konzultálva erről stábja tagjaival, így Önnel is – csapatépítő tréning első lépéseként filmklubszerű beszélgetést tervez a rendező. Szakképesítésének figyelembevételével milyen idevágó cselekményű nagyfilmet választana ki az egyetemes filmművészet történetéből? Melyik filmeket választaná a magyar filmtörténet alkotásaiból? Ön vezetheti a vetítést követő beszélgetést: hogyan érvényesítené fővilágosítói szempontjait a látottakkal kapcsolatban a stábszellem dinamizálása, egyben szűkebb szakterületének a mozgókép készítésekor végzett feladatai szem előtt tartásával?**

A tételhez használható segédeszköz: nincs

Kulcsszavak, fogalmak:

- ismert csapatkohéziós cselekmények a filmtörténetből
- azonosulás a feladat fontosságával
- személyközi és csoportbeli kommunikáció
- érvek függvényében: megértés, meggyőzés, meggyőződés; beszélgetés és/vagy polémia
- felmerült kételyek érdemi kezelése

10. A neorealista olasz játékfilmek dokumentarista, puritánul egyszerű megvilágítása hatásosan érvényesül a műtermi, valamint az ún. külső-belső jelenetekben is. Milyen fényviszonyokat teremtve, hogyan világítaná be egy lakás szegényesen berendezett, méretes ebédlőjét, ahol a vacsorázó családtagok beszélgetnek egymással? Milyen lámpákat s egyéb világosítási eszközöket alkalmazna? Rajzolja le, hova helyezné el a fényforrásokat! Miért tenné oda azokat, ahova s miért úgy, ahogy? (Különös figyelmet fordítva a szűk szekond plánokra, valamint az arcokról készülő közeli felvételekre, annak érdekében, hogy a megidézett filmtörténeti korszak – keresetlenül is kifejező, vizuálisan meggyőző – megvilágítási viszonyai érvényesüljenek.)

A fény-árnyék hatások és a térbeliség szempontjából értelmezze a *Róma nyílt város* című játékfilm néhány jelenetét!

A tételhez használható segédeszköz:

- A *Róma nyílt város* (Roberto Rossellini, 1945) című játékfilm DVD-n.

Kulcsszavak, fogalmak:

- neorealista olasz filmek képi világa
- fekete-fehér árnyalatok kifejezőereje
- az éjszaka élménye és annak újrateremtése a filmvásznon: szobabelső esti fényei, fényeffektusok
- fénykontrasztok, kontrasztarányok
- „külső-belső” helyszín műfényvel létrehozott megvilágítása

11. Debütáló tévérendező szakpszichológus vezette konfliktuskezelő tréningre hívja meg második hete (!) forgató stábja tagjait. Az Ön közvetlen vezetője tartózkodni akar a tréningen való aktív részvételtől. Fővilágosítóként – ha meggyőződése Önnek, hogy feszültségoldó lehet egy efféle foglalkozás –, milyen érvekkel próbálná meggyőzni operatőrét arra, hogy mégiscsak vegyen részt a tervezett gyakorlaton? Az ilyen típusú csoportos foglalkozásnak milyen munkameneti haszna lehet a filmkészítésben? Melyik fázisaiban, hogyan? A saját szakterületén milyen hasznot tapasztalhat?

A tételhez használható segédeszköz: nincs

Kulcsszavak, fogalmak:

- a stáb felépítése, alá-, fölé- és mellérendeltségi viszonyai
- a konfliktus természete
- jellegzetes válaszreakciók típusos konfliktusokra
- empátia és identifikáció
- elszenvedett, eltúrt „gyűrődések” kisimítása
- a Mérei Ferenc-féle csoporttöbbség
- szakmai és emberi, munkatársi hitelesség
- érvelés, meggyőzés, vitakészség

12. A mozgókép világában megjelent digitális technika beleszólt, illetve befolyásolta a fővilágosító munkáját is. Az Ön feladatainak mely fázisait érintette leginkább az analógról való átállás? Milyen módon?

Hogyan minősíti személyközi szakmai kommunikációjának, munkatársaival zajló kapcsolatának ezzel összefüggő – a jelenlegi korszerű technika okozta – módosulását?

A tételhez használható segédeszköz: nincs

Kulcsszavak, fogalmak:

- az új technológia megismerése elméletben és gyakorlatban
- analóg munkafázisok vs. digitális képrögzítési - azon belül világítási - feladatok, munkamenet
- a digitális technika hatása az eszközigényre
- a digitális technika által kínált egyidejű kontroll lehetősége
- digitális, illetve kombinált utómunka és annak előkészítése
- csoportkommunikáció felvételi helyzetekben (stábon belül és külső közreműködőkkel)

**13. Milyen a fémhalogén lámpák okozta hatás: a flicker-jelenség?
Hogyan lehet kiküszöbölni a flickert?**

A tételhez használható segédeszköz: nincs

Kulcsszavak, fogalmak:

- a flicker-jelenség leírása (a váltakozó árammal működtetett fémhalogén lámpák fényereje 100 Hz-es frekvenciával ingadozik, ez interferenciába kerülhet az expozíció periódusaival, ami fényerősség-ingadozást okoz)
- a flicker képi megjelenése
- a flicker-jelenség megelőzésének, csökkentésének eljárásai (pl. 25 kocka/másodperc felvételi sebesség révén, a megvilágításhoz használt lámpáknak a hálózati fázisok között szétosztásával)

14. A fényfajtákat hatásuk szerint nevezték el a mozgóképszakmában. Részletesen határozza meg ezeknek a tulajdonságait: főfény, derítőfény, gégen, kiegészítő fények, szórt fény!

A tételhez használható segédeszköz: nincs

Kulcsszavak, fogalmak:

- fényfajták és a megvalósításukra szolgáló eszközök (lámpatípusok, fénygyűjtők és a fény szétszórását szolgáló eszközök)
- a megvilágítás technológiai, illetve a fényhangulat kialakításában játszott szerepe
- világosítási módok megvalósítása

15. Világítás szempontjából mi a különbség a több kamerás tévéfelvétel és az egy kamerás filmfelvétel között?

Tervezze meg mindkét világítást!

A tételhez használható segédeszköz: nincs

Kulcsszavak, fogalmak:

- a világosítás szerepköre (technológiai és kifejezést szolgáló)
- cizellált, tökéletes világítást csak egy nézetre lehet megvalósítani
- a több kamerás felvételek több nézőpontúak, így világítási kompromisszumokat kell hozni
- tévéstúdióban alkalmazott világítási megoldások és azok buktatói
- megvilágításfajták gyakorisága tévéstúdióban

16. Az alábbi három játékfilmjelenetből válasszon ki egyet, és emlékezetéből részletesen reprodukálja annak az adott világítását!

***Szigorúan ellenőrzött vonatok* (Jiří Menzel, 1966):** Tapicska forgalmista az egyik éjjel unalmában telepecsételi Zdenke, a távírársz leány formás, meztelen fenekét.

***A keresztapa* (Francis Ford Coppola, 1972):** segítséget kér Vito „Don” Corleonétól egy koporsófaragó.

***Hair* (Miloš Forman, 1979):** Claude Bukowski vidékről érkezik meg egy nagyvárosba, ahol elegáns társaság partiján vesz részt, s tanúja lesz annak, amint George Berger botránykeltően táncol a gazdagon megterített, nagyon hosszú étkezőasztalon.

A tételhez használható segédeszköz: nincs

Kulcsszavak, fogalmak:

- a jelenetek bevilágítására használt fénytípusok szerepe, jellemzése
- kifejezőerejű megvilágítások
- a választott filmjelenet alaphangulata és annak megjelenítése fényhangulattal; utóbbi megvalósításának valószínűsíthető módja, eszközei
- mai technikával hogyan lehetne megoldani ugyanezt a feladatot

17. Külső jelenetknél a napfény és az égbolt világossága az uralkodó fényviszony.

Mire kell ügyelni a derítésre használt lámpáknál?

A lámpá(ko)n kívül mivel, mikkel lehet még deríteni?

A tételhez használható segédeszköz: nincs

Kulcsszavak, fogalmak:

- a látvány fényterjedelme és a rögzített anyagé (a derítés szerepe az, hogy az előbbit olyan mértékben tompítsa, hogy az beleférjen az utóbbi kereteibe)
- derítés fényvisszaverő felületekkel, illetve lámpákkal
- a fehéregyensúly jelentősége
- fényszűrők szerepe

18. Egyik kedvenc játékfilmjéből elemezzen két jelenetet a megvilágítás szempontjából!

A tételhez használható segédeszköz: nincs

Kulcsszavak, fogalmak:

- szokásos jelenetvilágítási konstrukciók és ezek dramaturgiai szerepe
- a fények mint a komponálás összetevői
- tartalomhangsúlyozó plámfajták és a fényviszonyok
- gépmozgások és a fényviszonyok
- szomszédos képsorok világítás szerinti összeilleszthetősége ("fényblikk")

19. Tervezze meg egy nagy térben zajló beatkoncert világítását! Ha több kamerával rögzítik a felvételt, akkor Önnek mire kell ügyelnie (különösen a főfény és az ellenfény vonatkozásában)?

A tételhez használható segédeszköz: nincs

Kulcsszavak, fogalmak:

- nagy terek bevilágítását szolgáló világítási konstrukciók
- a jelenség fényhangulati jellemzői (éjszaka és fényeffektek sokasága)
- főfény és a zenészek „találkozása”
- a zenekar és a felfokozott ellenfények
- a fehéregyensúly jelentősége és a színes világítási effektusok
- atmoszférikus fények megteremtése
- az emberarc közelikben

20. Riport készül egy folyó partján. Nyári este van. Az áramló víz csillogását szeretnénk látni a szereplők mögött. Ennek érdekében hova kellene tennie a lámpákat?

A tételhez használható segédeszköz: nincs

Kulcsszavak, fogalmak:

- lámpák telepítése a folyó túlsó partján
- az áramló-hullámzó vízfelület fényessége, csillogásának megteremtése
- esti fényhangulat kreatív kivitelezése
- a lámpák közötti esetleges színhőmérsékletbeli eltérések kezelése

- 21. Téglalap alapú iroda-díszletben játszódik egy jelenet, két mozgó szereplővel. A díszlet egyik fele nyitott, bal oldalán két ablak van és egy működő ajtó, közelükben kerek asztalnál plüss fotel. A felvételt három, egymástól arányos távolságban (nyitott oldalon) elhelyezett kamera rögzíti, az egyik gép jobbra, a másik balra áll a középsőtől. Tervezze meg a díszletnek a nappali és az éjszakai bevilágítását! Egyetlen „gombnyomásra” történjék meg a fényváltás!**

A tételhez használható segédeszköz: nincs

Kulcsszavak, fogalmak:

- több kamera és mozgó téma esetén alkalmazható világítási konstrukciók
- ablakok és kilátás világítási összefüggései
- a nappali és az éjszakai élmény és az ezt felidéző megvilágítás közti különbségek
- fényviszonyok hangulatának kreatív megoldása

22. Tervezzen meg egy-egy jelenetet a direkt és az indirekt világításra! Mikor, melyiket használjuk? Rajzolja le, hogyan képzei el ezt!

A tételhez használható segédeszköz:

- A4-es papír és írószerszám

Kulcsszavak, fogalmak:

- direkt világítási megoldások (legkönnyebben egy nézőpontra alkalmazhatók)
- minden kameraállásban jól működő (szórt fényekre alapozott) világítás
- indirekt megvilágítás stúdiókban
- stúdióbeli világításfajták gyakorisága

23. Mire használják a kézilámpát? Határozza meg a következő világítási szakkifejezéseket: sziluett, szórt fény, főfény!

A tételhez használható segédeszköz: nincs

Kulcsszavak, fogalmak:

- a jelenetek bevilágítására használt fénytípusok szerepe, jellemzése; a megvalósításukat szolgáló lámpatípusok
- világításmódok szerepköre
- a kézilámpa mint derítés, kiegészítő fény vagy effekt
- az "árnykép" és kivitelezése

24. Két világtalannal beszélget egy riporter a stúdióban. Azt kéri a rendező Öntől, hogy harminc másodpercig érzékeltesse a nézőkkel: a riportalányok nem látnak. Indokolt lehet-e csak ellenfény (gégen) lámpákkal világítani az első harminc másodpercben?

Tervezze meg az elvárt világítást!

A tételhez használható segédeszköz: nincs

Kulcsszavak, fogalmak:

- a reális sötétség és ennek érzékeltetése a képen
- ellenfények és élfények szerepe és lehetőségei az éjszaka élményének újrateremtésében
- kreatívan kivitelezett fényhangulat
- fények komponálása
- a gépmozgások kivitelezése az adott fényhangulat megtartásával

